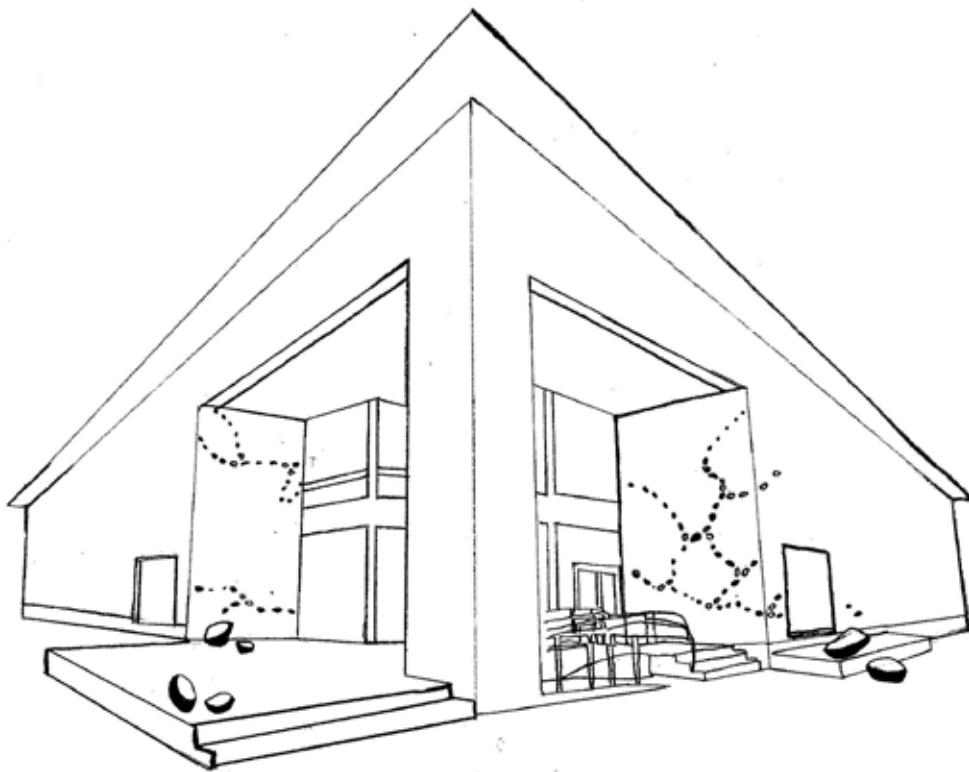

Miljardeja hetkiä

Kaivauksia

Parasta aikaa

Muhoksen lukion prosenttitaideteoksen vaiheita

“ Muhoksen uuteen lukioon valmistui syksyllä 2020 kolmiosainen teoskokonaisuus, joka alkaa ulkoa pääsisäänkäynnin edestä ja jatkuu sisälle aulatilaan. Sen materiaaleina ovat kivet, savi ja puu. Halusin käyttää teoksessa luonnonmateriaaleja, jotka linkittyvät Muhokseen ja sen maaperään, jonka päälle ja josta kummuten on ajan saatossa muovautuneet niin alueen luonto ja ihmiselämä. Toivon, että teos herättelisi pohtimaan kunkin omaa suhdetta aikaan, paikkaan ja materiaan. ”

Kuvataiteilija Riikka Keränen

Teoksen suunnittelu alkoi keväällä 2019, kun olin yksi neljästä taiteilijasta, joilta pyydettiin teosehdotusta uuteen lukioon. Ehdotukseni valittiin toteutettavaksi lokakuussa 2019 ja siitä tekoprosessi lähti liikkeelle.

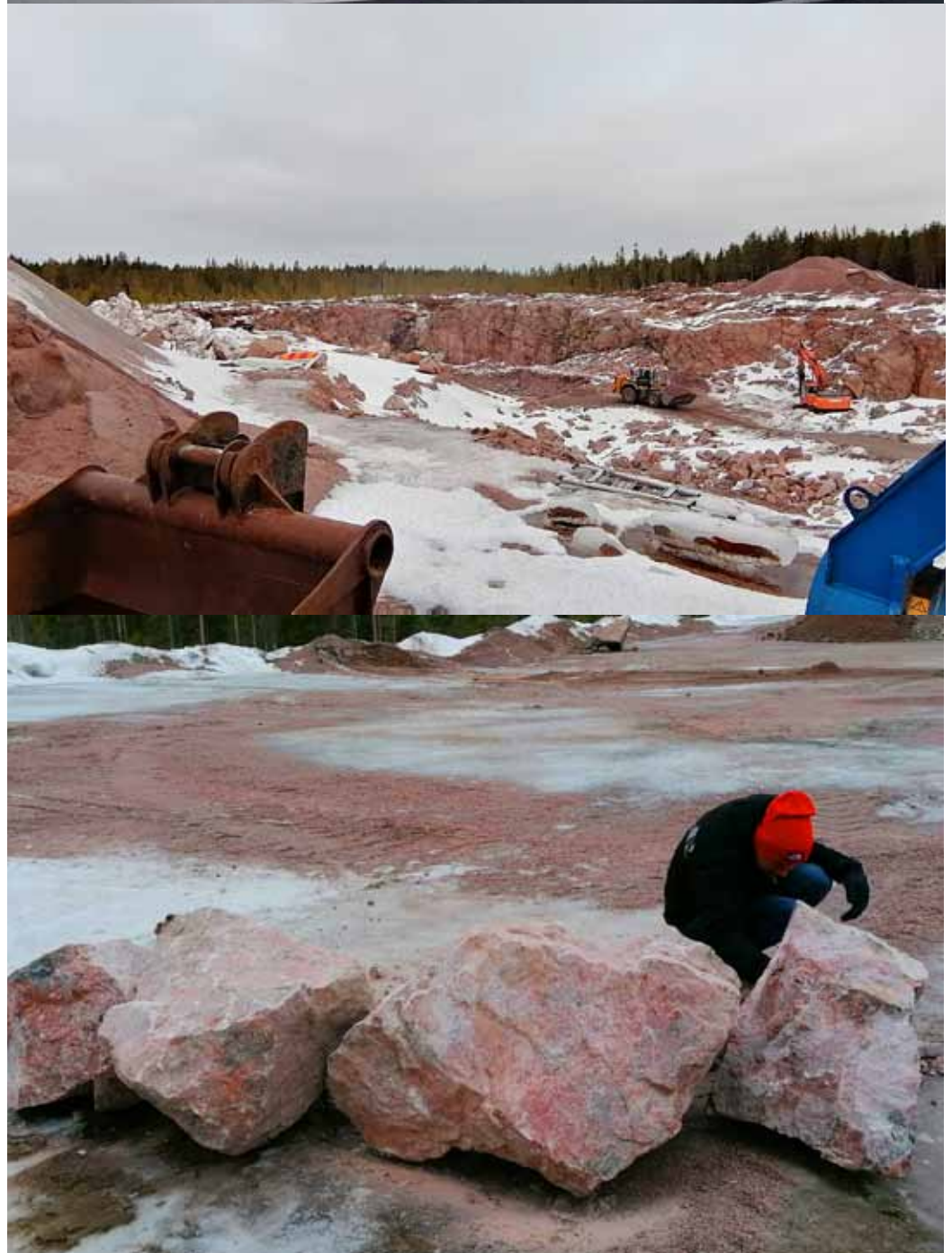
Miljardeja hetkiä

Teoksen ensimmäinen osa Miljardeja hetkiä sijoittuu rakennuksen pääsisäänkäynnin luokse. Se koostuu kolmesta terassi alueelle sijoitetusta isohkosta kivistä ja kahdelle seinälle sommitelluista pienemmistä kivistä.

Sisääntulon portaiden vieressä oleva punertava lohkare on Muhoksen Pyhäselän graniittia. Vierailimme Rokua Geoparkin Mikko Kiutun kanssa Pyhäselän louhoksella, joka on muutaman kilometrin päässä Muhoksen keskustasta, rapsakkana helmikuun päivänä 2020.

Tutkailimme hieman itse louhos aluetta sekä neljää lohkareta, joista sain valita sopivimman osaksi teosta.

Kuvassa kivi on toinen vasemmalta; se oli kooltaan parhain ja siinä ei myöskään ollut pahoja halkeamia louhinnasta johtuen.

Osa Miljardeja hetkiä teoksen kivistä löytyi vanhan lukion sisäpihalta. Kävin pienellä kivien keräys retkellä Muhoksella huhtikuun lopussa 2020.

Keräilin valikoiman pieneköjä kiviä vanhan lukion seinän vieriltä ja myös kuvassa keskellä oleva isompi kiviyksilö pääsi mukaan. Se paljastui laadultaan pelliittiseksi liuskeeksi, jonka historiasta myöhemmin lisää.

Sisäpihan lisäksi retkeilin myös Lemmenpolulla ja Monttan alueella tutustuakseni paikalliseen ympäristöön. Pari kiveä lähti mukaan ja osaksi teosta Monttan uimarannan kivikosta.

Äkkiseltään yksitoikkoisesta ja harmahtavasta kivimassasta löytyi mitä mielenkiintoisempia kiviyksilöitä eri väreineen ja rakenteineen. Kaikki kivet eivät mahduneet mukaan teokseen, osa myös särkyi yrittäessäni porata niihin reikää seinään kiinnitystä varten.

Kolmas lukion edustan kivistä, gneissi, on tässä kuvassa löytöpaikallaan Vaalan Lato-kankaalla, josta on aikoinaan louhittu gneissiä, mutta toiminta on tällä hetkellä pysähtynyt.

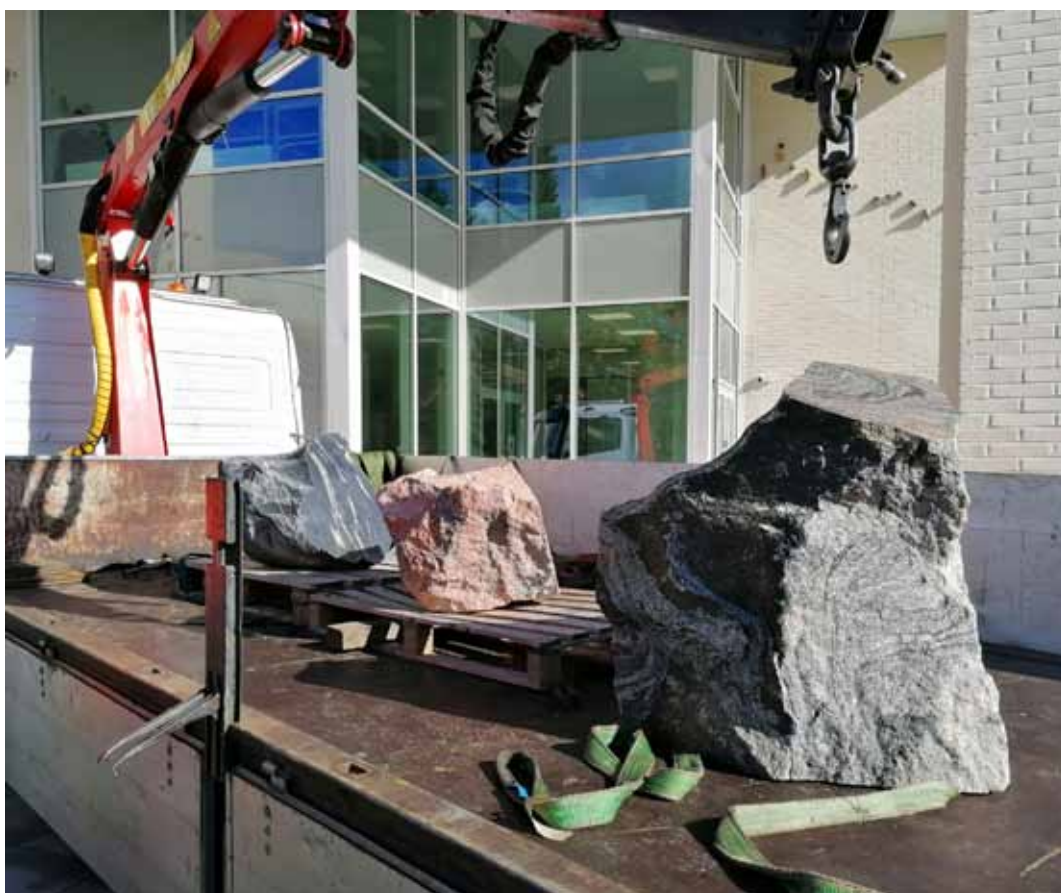
Kuvassa ylhäällä on kiviä Saksasta, lukion ystävyyskoulusta Ahlenista. He toivat syksyn 2019 vierailullaan mukanaan lajitelman paikallisia kiviä osaksi teosta.

Alemmassa kuvassa on hyrynsalmelaisen kiviseppä Jouko Kemppaisen paja. Jouko toteutti isojen kivilohkareiden muotoilun eli sahasi jokaisesta yhden sivun tasaiseksi ja kiillotti kyseisen pinnan. Graniittiin ja peliitiseen liuskeeseen porattiin myös reiät niiden pohjiin tapitusta varten. Gneissi oli niin iso, että se ei vaatinut kiinnitystä aslunaan, vaan pelkkä pohjan tasaus riitti. Jouko halkaisi, kiillotti ja reijitti myös saksasta tuleet kivet.

Syyskuun alussa 2020 luki-
on pihatöiden valmistut-
tua pääsimme asentamaan
julkisivuun ja terassi a-
lueelle tulevat kivet.
Vuokrasin päiväksi nosturin,
jonka korista käsin asen-
sin kivet seinään. Jokainen
kivi on kiinnitetty yksittäin
terästäpituksella ja liima-
massalla. Aluksi hieman
jännitti nosturin kanssa to-
imiminen, mutta sen käyttö
osoittautui helpoksi ja ko-
rista käsin kivien asennus
sujui mukavasti. Kiitokset
mukana olleelle isälleni
Hannu Keräselle henkis-
estä sekä käytännön tuesta.

Pienten kivien asennuk-
sessa meni yksi reilu 12
tuntinen päivä. Seuraavalle
päivälle oli sovittu isompien
kivien asennus terassial-
ueelle, mikä sujui sutjakasti
vajaassa parissa tunnissa.
Kiitos Luja- talon raken-
tajille avusta asennuksessa.

Gneissi nostettiin auton nos-
turilla paikoilleen terassin
laidalle, kahden muun kiven
kanssa meni hieman enem-
män aikaa, kun ne tapitettiin
kiinni terassin betonilaatta-
an, mutta hyvin sekin sujui.
Kiitos kuljetuksista Jari
Sorvarille, joka kuljetti
murikoita Muhokselta ja
Vaalasta Hyrynsalmelle
työstettäväksi ja takaisin.

Miljardeja hetkiä - Muhoksen lukion kivitaideteokset

Mikko Kiuttu

Muhoksen lukio on Geopark-oppilaitos, joka tarkoittaa, että koulu tuo opetuksessaan esiin arvokasta lähiseudun luontoa ja kulttuuria, ja vahvistaa arvojensa kautta opiskelijoiden tervettä paikallisympäristöä. Geopark-lukiot kannustavat lisäksi yrittäjyyteen ja luovat opiskelijoille mahdollisuuksia kansainvälisiin kohtaamisiin. Perusarvona on luonnon- ja kulttuurin monimuotoisuuksien kunnioittaminen.

Kivet, kalliot ja maaperä sekä niiden ajallinen ja alueellinen vaihtelu ovat keskeinen osa luonnon monimuotoisuutta. Eliöille ne ovat tärkeitä kasvupaikkatekijöitä ja luovat erilaisia elinympäristöjä. Ne ovat myös keskeinen osa luonnonmaisemaa, ja niiden kautta voimme oppia lähiympäristömme menneisyydestä ja nykyisistä luonnonilmiöistä. Ja mitä olisikaan yhteiskuntamme ilman geologisia raaka-aineita? Geologisella ympäristöllä onkin omat arvonsa sen taloudellisten, esteettisten, ekologisten, kulttuuristen, tieteellisten ja opetuksellisten merkitysten kautta.

Muhoksen ja Pohjois-Suomen kallioperä on tavattoman vanhaa. Se on kehittynyt miljardien vuosien kuluessa maapallon kivikehän liikunnoissa. Muhoksen lukio sijaitsee valtakunnallisesti poikkeuksellisen kallioalueen, Muhosmuodostuman päällä. Muodostuma vaikuttaa seudun maisemaan ja siellä tavattaviin luonnon ja kulttuurin ilmiöihin monella tavalla. Esimerkiksi maaperän viljavuus ja laakeat peltoalueet, Muhos- ja Poikajokien jylhät laaksot, Pyhäkosken huima jokikanjoni, jättiläistarinat, vesivoimalaitokset, runsaat kivikautiset muinaismuistot ja Sakari Topeliuksen satumaiset juontavat kaikki juurensa Muhosmuodostumaan ja sen maisemavaikutuksiin. Rokuan harjujakson kanssa se muodostaa kansainvälisesti ainutlaatuisen kokonaisuuden, joka on seudulle

myönnetyn UNESCO Global Geopark -statuksen taustalla. Muhoksen uuden lukiorakennuksen prosentitaideteos kunnioittaa seudun arvokasta geologista ja kulttuurihistoriallista perintöä, ja tuo esiin ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta ajallisesti ja tilallisesti. Siinä on myös ulottuvuus kansainvälisyyteen, joka on Muhoksen lukion yksi vahvoja toimialueita. Lisäksi siinä on konkreettinen muisto lukion valmistumishetken ihmisistä ja heidän arvokkaaksi kokemastaan geoympäristöstä.

Pääsisäänkäynnin edustalla olevat kivilohkareet kertovat seudun varhaisesta geologisesta kehityksestä. Vanhin lohkarista on Erkki Lämsän lahjoittama Säräisniemen Latokankaan gneissi, joka on kiteytynyt noin 2600 miljoonaa vuotta sitten. Tämän ikäiset gneissit ovat muisto maankuoren varhaisista vaiheista, jolloin ensimmäiset mantereet syntyivät. Latokankaan gneissi on alun perin ollut valtameren pohjakerrostumaa, joka mannerlaattojen törmäyksessä puristui kovaksi kiveksi. Myöhemmässä vuorijonopoimutuksessa noin 1900 miljoonaa vuotta sitten se on käynyt uudelleen syvällä maankuorella lähes sulassa tilassa, jolloin sen tummat ja vaaleat raidat ovat pullataikinan tavoin menneet mutkille. Nykyisin gneissejä tavataan yleisesti Oulujärven ympäristössä. Muhoksellakin tavataan gneissejä, mutta ne ovat yli 500 metrin syvyydessä Muhos-muodostuman savi- ja hiekkakivien peitossa.

Gneississä erottuu vaaleita kvartsi-maasälpäpitoisia raitoja ja tummia kiillepitoisia raitoja. Ne ovat syntyneet muinaisista merenpohjan kerroksista. Raidat ovat menneet monelle mutkalle myöhemmissä maankuoren liikunnoissa.

Tumma lohkar, kivilajiltaan peliittinen liuske, on löytynyt vanhan lukion sisäpihalta. Todennäköisimmin kivi on peräisin Päivärinteen pohjoispuoliselta liuskekivi-alueelta, josta mannerjäätikkö on kuljettanut sen kohti kaakkoa. Lohkar on muisto 2300-2060 miljoonaa vuotta vanhasta kehitysvaiheesta, jolloin muinaismantereeseen syntyi repeämiä, joka vähitellen laajenivat valtameriksi. Kivessä näkyy kaarevia tummia ja vaaleita kerroksia, jotka paikoin risteävät keskenään. Vaaleat kerrokset ovat alkuperältään pääosin hiekkaa, tummat kerrokset puolestaan savipitoisempaa ainesta ja osin tulivuoren tuhkaa. Hiekka, savi ja tuhka ovat kerrostuneet virtaavan veden pohjalle valtameren rannikon läheisyydessä. Vaihtelut veden virtauksessa ovat saaneet aikaan ristikkäisiä ja kaarevia kerroksia. Aikajärjestyksessään kerrokset menevät ylhäältä alas vanhimmasta nuorimpaan, joten siinä mielessä kiveä on katsottava ylösalaisin. Tuhka on peräisin tulivuorista, joita syntyi repeämävaiheessa maankuoren halkeamiin. Lohkareen virtarakenteita leikkaavat useat kellertävän valkoiset kvartsijuonet. Koska ne leikkaavat virtarakenteita, niiden täytyy olla tummaa kiveä nuorempia. Kivi on jossain vaiheessa halkeillut olleensa vielä syvällä maankuorella, jolloin kvartsi on saostunut ja kiteytynyt rakoihin.

Veden virtausten vaihdella vanhemmat rakenteet ovat leikkautuneet ja nuoremmat kerrokset kehittyneet niiden päälle. Myöhemmin kivi on halkeillut, ja rakoihin on kiteytynyt kvartsiittia. Tumma sävy johtuu osittain tulivuoren tuhkasta, jota virtaava vesi on kerrostanut pohjasedimentteihinsä.

Punertava lohkare on Muhoksen Pyhäselän graniittia, ja sen on lahjoittanut lukiolle Kuljetus-Polar Oy Pyhäselän louhokseltaan. Tunnusomaista Pyhäselän graniitille on punertava väri, jonka antaa kalimaasälpämineraali. Pyhäselän graniitit syntyivät noin 1770 miljoonaa vuotta sitten kallioperän liikunnoissa. Tuolloin Norjan länsipuolella tapahtui mannerlaattojen törmäys, jonka seurauksena kalliolohkot Muhoksenkin alueella liikkuivat. Liikunnot kohottivat maankuoren lämpötilaa, jolloin kallioperä laajalla alueella sulii. Sulasta kivistä kiteytyi graniittia yli 10 kilometrin syvyydessä vuoriston uumenissa. Nykyisin graniittia tavataan Muhoksella maanpinnalla paljastuneena esimerkiksi Lemmenpolun varressa Pyhäkoskella. Myös vanhan lukiorakennukset porraskivet ovat graniittia. Nyt ne ovat saaneet uuden elämän lukion sisäpihan ulkoloukassa.

Pyhäselän graniitille on ominaista punertava sävy, jonka aiheuttaa kalimaasälpä. Graniitti on kiteytynyt sulasta kivistä syvällä maankuoressa, minkä vuoksi se on rakenteeltaan massainen.

Lukion sisäpihalla on graniittipaasien lisäksi keltävä lohkare, jonka pinnalla näkyy aaltoilevaa kuviota. Lohkare on peräisin Kimmo Määtän yksityiseltä maanotto paikalta Muhoksen Sudenpesänmaalta. Alkujaan lohkare on kuitenkin mannerjäätikön kuljettama, ja todennäköisimmin sen emäkallio sijaitsee jossain Päivärinteen pohjoispuolella. Lohkare on kivilajiltaan kvartsiittia, ja se edustaa peliittisen liuskekiven kanssa samaa geologista ajanjaksoa. Pinnalla näkyvä kuviointi on syntynyt virtaavan veden vaikutuksesta: hiekka on kerrostunut virtaavan veden pohjalle, jolloin siihen on taltioitunut nykyisinkin hiekkapohjille tyypillistä rypyläkuviota. Kiven tasalaatuisuus kertoo, että muinoin kerrostunut hiekka on ollut tasakoosteista, eikä siihen ole ollut sekoittuneena esimerkiksi tulivuoren tuhkaa tai isoja kivenkappaleita. Kvartsiittia ja muita virtaveden kerrostumia löytyy kallioista laajalta alueelta Muhosperän ja Ahmaksen välimaastosta ja pieninä sulkeumina Päivärinteen pohjoispuolelta Pitkälän alueelta.

Kvartsiittilohkare sen löytöpaikassaan yksityisellä maanotto paikalla Muhoksen Sudenpesänmaalla. Kiven yläpinnalla näkyy virtaavan veden aiheuttamaa rypyläkuviota.

Lukion pääsisäänkäynnin kivireliefi koostuu lukion opiskelijoiden ja opettajien löytämistä ja arvokkaina pitämistään kivistä, jotka he ovat lahjoittaneet taideteokseen. Lisäksi reliefissä on mukana lohkaraita Saksasta Schwäbische Alb UNESCO Global Geoparkista, jossa sijaitsee Muhoksen lukion kumppanikoulu. Aalen Gymnasiumin opiskelijat ovat yhdessä opettajiensa ja Geoparkin geotieteilijän kanssa valikoineet aluettaan parhaiten edustavia kiviä ja lähettäneet ne taideteosta varten. Tässä mielessä reliefi symboloi myös koulujen välistä yhteistyötä, ja kiven voisi ajatella kuvastavan ystäväyden lujuuutta ja kestävyyttä. Muhoksen lukiolaisten löytämistä kivistä osa ovat paikallisia, osa Oulusta ja Kemistä. Kivilajit ovat kuitenkin tuttuja: joukossa on graniitin sukuisia kiviä, kiilleliusketta, kvartsiittia ja kvartseja. Mukana on myös vanhan lukion arkistoista pelastettu spektroliitti. Kivilajeja tärkeämpää on kuitenkin tässä tapauksessa kivien ulkoasu ja sen aiheuttamat tuntemukset. Useat löydettyistä aarteista ovat pyöreitä tai soikeita. Hioutuneisuus ja pyöreys on koettu kauniina piirteinä. Raidallisuus ja värien vaihtelu tuo kiviin mukavaa elävyyttä. Kvartsin läpikuultavuus ja violetin sävyiset väri vivahteet ovat jalokivimäisen kauniita, spektroliitissa värien vaihtelu saateenkaarimaisesti luo taianomaisen vaikutelman. Kivikokoelma antaaakin samalla käsityksen kivien monimuotoisuudesta, ja tässä tapauksessa myös niiden itseisarvosta. Ne ovat koettu arvokkaina niiden olemassaolon, yksilöllisyyden ja persoonallisten ominaisuuksien vuoksi. Tässä mielessä taideteos on kunnioitus niin kivien löytäjiä kuin itse kiviäkin kohtaan.

Montanlammen rannalta löydynt kiilleliuske. Löytäjänä Matilda Kakko. Kivi on osa lukion sisäänkäynnin reliefiä.

Saksalaiset kivet edustavat geologisesti ajanjaksoa, jolta peräisin olevat kivet ovat Suomesta kuluneet lähes kauttaaltaan pois. Ajanjaksoa kutsutaan Jurakaudeksi. Jurakausi oli dinosaurusten nousukautta, minkä vuoksi se lienee myös yksi tunnetuimpia geologisia ajanjaksoja. Vanhimmat reliefissä olevista kivistä eli mustat kivet ovat iältään noin 200 miljoonaa vuotta. Tuohon aikaan Pangean supermanner alkoi hajota, ja eteläisen Gondwanan ja pohjoisen Laurentian mantereiden väliin muodostui Tethysmeri. Nykyinen Keski-Euroopan alue muodostui matalaksi mereksi. Meren pohjalle kerrostui paljon savea. Meren pohjalla oli myös runsaasti eliöstöä, erityisesti ammoniitteja, joiden fossiilit ovat mustille saviliuskekilville tyypillisiä. Ruskeat hiekkakivet ovat iältään kolmisenkymmentä miljoonaa vuotta nuorempia. Meren pohjalle saostui paljon rautaa, joka hapetuttuaan antaa kivelle punaruskean värin. Myös ruskeissa kivissä on pieniä kotilofossiileja. Ruskean Juran aikakautena ilmakehän happipitoisuus nousi 15 %:sta 22 %:iin. Valkoiset kivet edustavat nuorinta eli valkoista Jurakautta. Ne ovat kalkkikiviä, eli vahvasti eloperäistä merenpohjan kerrostumaa. Se kielii suotuisista kasvuoloista, joka voi selittyä sopivalla meren syvyydellä ja lämpimällä ilmastokaudella: ilmakehän hiilidioksidipitoisuus oli tuolloin, noin 150 miljoonaa vuotta sitten, kolminkertainen nykyiseen verrattuna.

Merkelikivi eli kalsiumkarbonaattipitoinen savikivi mustan juran aikakaudelta tarkoittaen, että kiven muodostanut savi- ja kalkkiaines on kerrostunut merenpohjalle 199,3-190,8 miljoonaa vuotta sitten. Kivessä näkyy Gryphaea-suvun kotiloiden fossiileja.

Meren pohjalle kerrostuneet savet, hiekat ja eliöiden jäänteet pusertuivat koviksi kiviksi, kun Afrikan mannerlaatta alkoi liikkua pohjoiseen ja törmätä Eurasian laattaan noin 65 miljoonaa vuotta sitten. Omaksi Juravuoristokseen ne kohosivat vasta muutamia miljoonia vuosia sitten, ja tällä hetkelläkin Juravuoristo hiljalleen kohoaa mannerlaattojen törmäyksen vuoksi. Saksalaiset kivinäytteet kertovat meille useita tärkeitä maantieteellisiä, ilmastollisia ja ekologisia tietoja, joiden vuoksi niillä voidaan sanoa olevan erityistä tieteellistä ja opetussellista arvoa. Sijointipaikkansa ansiosta kivet pääsevät myös siinä merkityksessään hyötykäyttöön. Lisäksi niillä on oma kulttuurinen arvonsa niiden symboloidessa koulujen välistä ystävyyttä.

Kalkkipitoista mutakiveä myöhäiseltä eli valkoisen juran kaudelta 157,3-152,1 miljoonaa vuotta sitten. Kalkkikivi sisältää useiden pienten merieliöiden fossiileja

Kiitokset

Taideteosten kivien hankinnassa ja tulkin-
nassa ovat avustaneet useat tahot. Kiitok-
set on syytä esittää ainakin seuraaville
taiteilija Riikka Keräsen ja rehtori Minna
Kemppaisen lisäksi:

Tapani Tervo, GTK

Jari Nenonen, GTK

Satu Hietala, GTK

Kimmo Määttä perheineen

Erkki Lämsä perheineen

Jouni Vaaramo, Kuljetus-Polar

Eero Airaksinen, Muhoksen kunta

Esa Karjalainen, Vaalan kunta

Siegfrid Ruth, Schwäbische Alb UNESCO

Global Geopark

Iris Bohnacker, Schwäbische Alb UNESCO

Global Geopark

Christiane Dittmann, Aalen Gymnasium

Laura Lichter, Aalen Gymnasium

Lukion toisen kerroksen aulatilán isoista ikkunoista on hyvät náykymät ympáristöön ja Milljardeja hetkiá- teoksen kiviin.

Kaivauksia

Aulan Kaivauksia teos on materiaaliltaan savea. Se koostuu kolmikerroksisesta savirappauksesta, mihin on upotettu nerikomi tekniikalla toteutettuja keramiikka muovailuja. Nerikomi tekniikassa luodaan kuvioita kerostamalla eri värisiä savia toisiinsa.

Myös lukion oppilaat osallistuivat keramiikka osien tekoon koululla keväällä 2020 pitämässäni työpajoissa. Muovailujen teemana oli aika ja fossiilit. Mitä maaperästä löytyy ja mitä kenties jätämme sinne jälkeemme? Mitä ovat tulevaisuuden fossiilit?

Idea saven käyttöön teoksessa lähti liikkeelle siitä, että Muhoksen maaperä on pitkälti savimaata.

Lukiolla pidetyissä työpajoissa syntyi runsaasti monimuotoisia osia teokseen. Niiden lisäksi muovailin omalla työhuoneellani Ristijärvellä joukon osia seinää varten.

Keramiikka osat poltti keramiikkataiteilija Ulla Harju Suomussalmelta. Viereinen kuva on hänen työhuoneeltaan.

Poltetut keramiikat valmiina seinään asennettavaksi. Kaikki oppilaiden muovailemat osat päätyivät osaksi seinän sommitelmaa, omia muovailujani karsin joukosta, kun niitä oli liiankin runsaasti.

Seinään tulevan savirappauksen varsinaisesta toteutuksesta vastasi rakennuskonservaattori Teemu Kuivalainen Joensuusta.

Eräänä aurinkoisena toukokuun päivänä testailimme Teemun kanssa eri värisiä rappauksia ja kokeilimme myös, miten keramiikka osat tulisi kiinnittää rappaukseen.

Koekappaleiden perusteella seinän pääsävyksi valikoitua vaaleanharmaa, joka oli oma sekoituksemme, kun valmiista värikartoista ei aivan löytynyt sopivaa sävyä. Seinän alalaitaan valikoitui punainen savi, joka sävyltään muistuttaa paljon Muhoksella luontaisesti esiintyvän saven väriä.

Keraamiset palat eivät tarvitse sen erityisempää kiinnitystä kuin jämän painalluksen märkään savikerrokseen.

Teimme testikappaleen myös siitä, miten kaksi eri värisävyä yhdistyvät toisiinsa. Ensin ajatuksissani oli, että ne sulautuisivat toisiinsa hieman liukuvärin tavoin, mutta mieli muuttui koekappaleen teon myötä ja päädyimme selvään rajaukseen värisävyjen välillä.

Valkoinen seinä odotti meitä Heinäkuun lopulla, kun saavuimme Teemun kanssa Muhokselle kahden auton ja trailerin kera.

Katon ja lattian suojausten ja teltan pystytyksen jälkeen pääsimme myös itse seinän rappauksen kimppuun. Meillä oli työnjakona, että Teemu hoiti rappauksen, toki minäkin sain sitä hieman harjoitella, ja minä sekoitin savea rappauskuuntoon. Rapattavassa savessa on mukana myös hiekkaa ja ensimmäisessä kerroksessa myös hieman olkea, mutta siinä ovat kaikki ainekset, lisätään vain vesi sopivassa suhteessa.

Seinään ruuvattiin ohjainlistoja oikean kerrospakuuden saavuttamiseksi.

Saviseinään rapattiin kaksi kerrosta karkeampaa punaista savilaastia. Toiseen laastikerrokseen upotettiin myös harva pellavakangas, joka tukevoittaa seinän rakennetta ja estää halkeilun. Savilaasti on mukava materiaali, että ei haittaa vaikka laasti välillä kuivuu tai sitä jää ylimääräistä sankon pohjalle, lisää vain vettä ja se on taas käyttökunnossa. Hukkaa ei synny juuri ollenkaan.

Sillä välin kun Teemu rappasi seinää, minä sommittelin salissa keramiikan paloja oikeaan järjestykseen. Ajatuksena oli, että sitten kun rappaus on siinä vaiheessa, että osia voi alkaa kiinnittämään, ei tarvitse enää miettiä palojen järjestystä. Suunnitelma toimi yllättävänkin onnistuneesti.

Rappauksen kuivumisen nopeuttamiseksi seinän vieressä pöhisti pari lämpöpuhallinta ja kosteuden poistaja. Kuvassa on kiinnitettynä ensimmäiset keramiikkaosat ja muotoiltu punaisen savirappauksen ylääläidan muodot.

Päällimmäinen harmaa rappauskerros tehtiin vaiheittain; rapattiin aina pienempi alue, johon sitten kiinnitettiin keramiikkaosat ja jatkettiin sitten seuraavaan kohtaan.

Valmis Kaivauksia teos lukion aulassa.

Rappauksen pinta on viimeistelty selluloosa liisterillä, jolloin siitä ei kosketaessa irtoa savipölyä.

Kirjastoon vievän oven oviaukko ja seinän pääty on viimeistelty koivuva-
neerisilla listoilla, jotka toteutti puuseppä Sebastian Gotthardt.

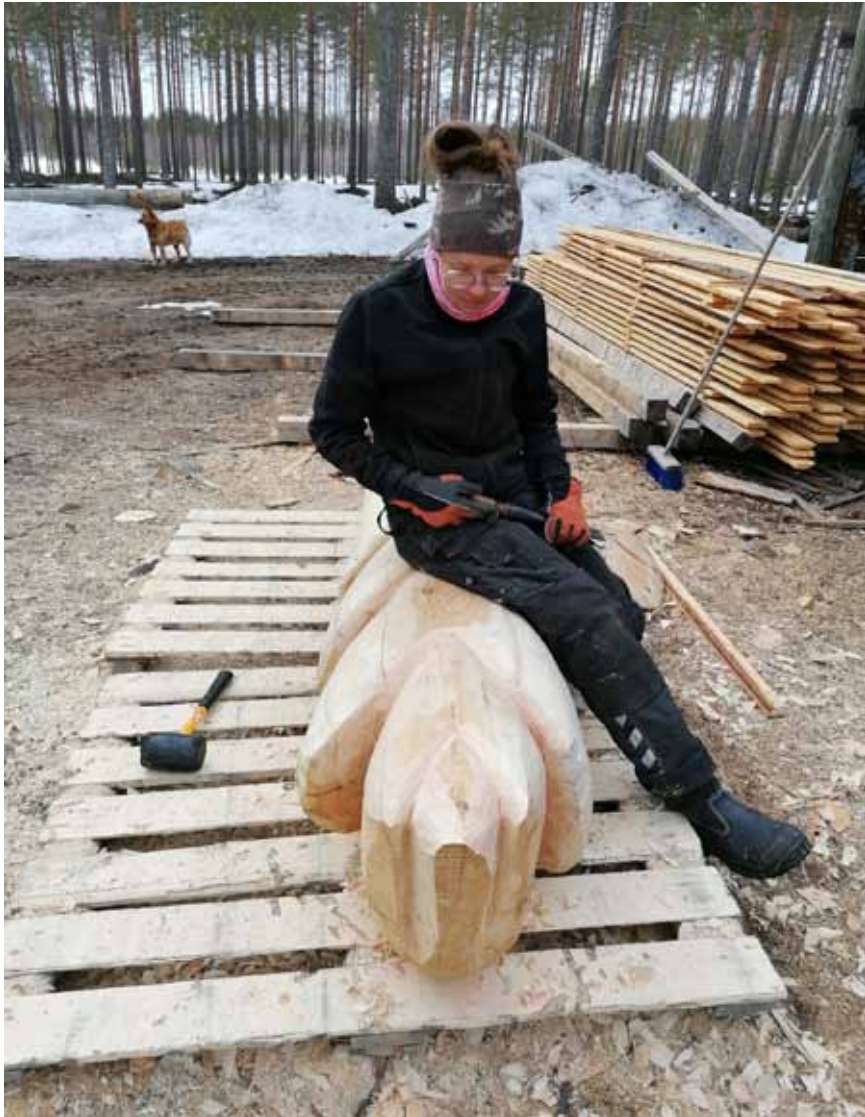

Aloitin lukion aulatilán Parasta aikaa puupenkiryhmán työstön kevät talvella 2020. Toki niihin käytetyt mänty- ja kuusitukki olivat olleet kuorittuina ja kuivamassa jo pari vuotta ennen tätä hetkeä. Mäntytukin olin ostanut jo hyvän aikaa sitten, kun eräs tuttu sitä kaupitteli, oli ollut liian järeä teollisuuden sahapuuksi, mutta veistotarkoitukseen mitä oivallisimman kokoinen. Isälläni on kenttäsiirkeli, jolla sahasimme järeästä tukista liiat pois, minkä jälkeen katkaisimme tyvestä pari metriä penkkiä varten ja loppu puu jäi odottamaan tulevaa käyttöä.

Ensin hieman piirtelin suuntaviivoja penkkiaihioon ja sitten vain moottorisahalla hitaasti harkiten sahailemaan palasia pois. Alku on aina hidasta ja hankalaa ja tuntuu ettei oikein uskalla sahata puuta pois, ettei vain menisi liikaa. Joidenkin tuntien työstön jälkeen tilanne kuitenkin helpottaa ja muodot alkavat pikkuhiljaa hahmottua sekä itselle että itse penkkiin.

Mootorisahaa käytän vain aivan alkuvaiheen karkeaan työstöön, sitten työkaluiksi vaihtuu talta ja vasara, hieman käytän myös kirvestä. Pidän käsityökalujen hitaudesta, niillä ei etene turhan nopeasti vaan ajauts pysyy myös mukana. Niillä saa myös hyvän tuntuman puun ominaisuuksiin

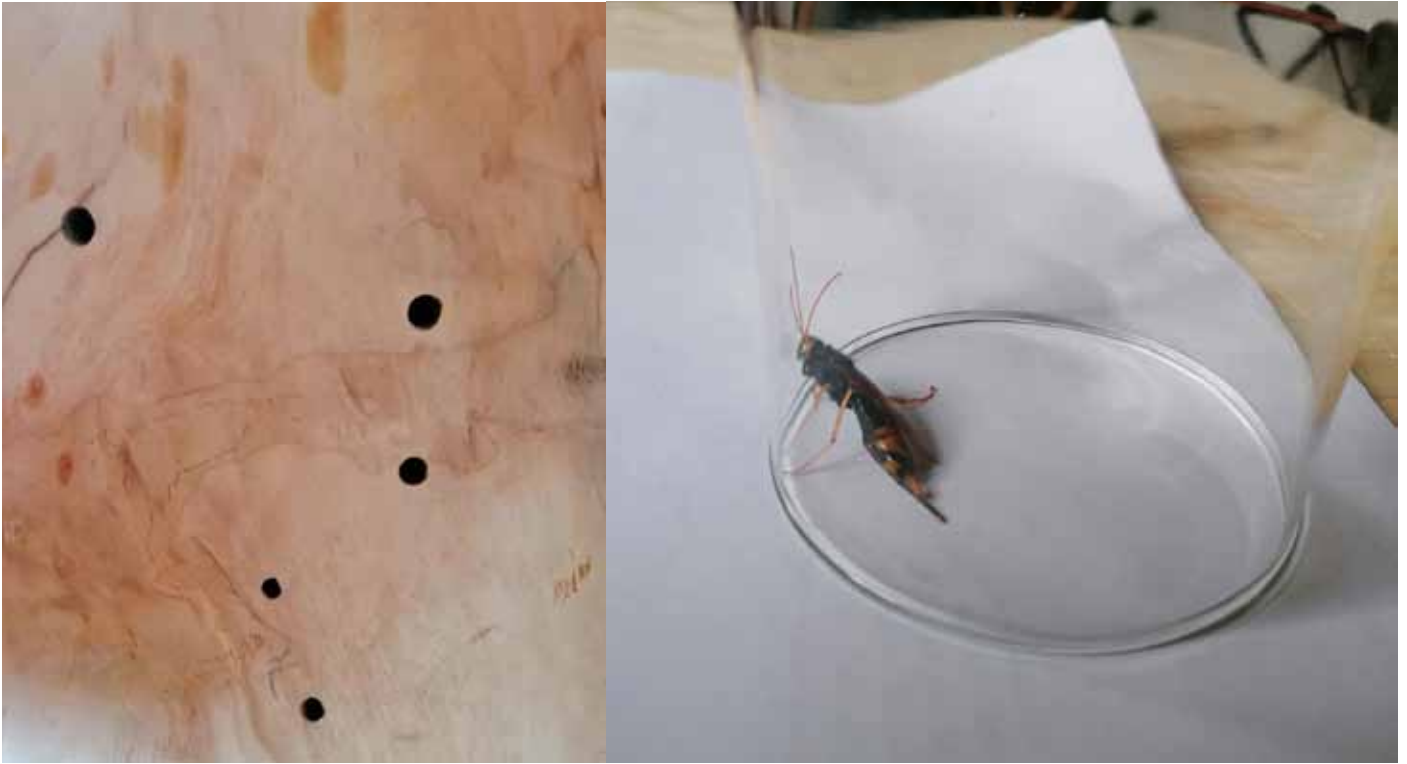
Mäntytukki on saanut jo hyvin muotoja, mutta edessä on vielä paljon työtunteja ennen kuin on valmista. Vielä jonkin verran taltalla työstöä ja sitten siirryn pinnan ja muotojen viimeistelyyn pyöröhiomakoneella.

Kolme pienempää penkkiä syntyvät tästä kuusen tyvipalasta, joka oli myöskin odottanut käyttötarkoitustaan jo useamman vuoden. Kuusi oli ollut kyllä todella järeä ja myös hyvin nopeakasvuinen, minkä vuosirenkaat paljastivat.

Penkkien muoto alkaa hahmottua karkean työstön, eli moottorisahan ja kirveen, jäljiltä. Sitten siirryinkin hiomakoneen käyttöön. Puun nopeasta kasvusta johtuen sitä oli hieman hankala työstää taltalla, se tahtoi lohkeilla helposti, mutta hiomalla ja maltilla sai hyvää muotoa kuitenkin aikaiseksi.

Karkean työstön jälkeen toin penkkiaihiot sisälle kuivumaan. Jo parin tunnin päästä siitä ikkunassa pörräsi tämä komea jättipuupistiäinen. Olipa aikamoinen yllätys. Olin kyllä huomannut puussa olevat pyöreät, isoimmillaan noin 5mm reijät, mutta luulin niissä majailevien hyönteisten jo lähteneen muille maille. Kaiken kaikkiaan penkeistä kuoriutui noin kymmentä pistäistä.

Sisäkuivatuksen jälkeen siirsin penkit jälleen ulos loppusilausta varten. Viimeistelin kunkin pinnan hiomalla sen kolmella eri hiontakarkeudella. Kun pinta oli miellyttävän sileä petsasin sen vesiohenteisella petsillä. Petsin kuivutta oli vuorossa pinnan harjaus. Viereinen kuva on otettu juuri harjauksen jälkeen. Sitten vielä petsin kiinnitys ohuella lakkakerroksella, kevyt hionta hienolla hiekkapaperilla ja lopuksi pari kerrosta puuöljyä pintaan. Ja valmista tuli.

Kun lukion teoskokonaisuuden kaksi muuta osaa viittaavat maan alle ja sen pitkiin, hitaisiin prosesseihin, Parasta aikaa osa keskittää katseensa nykyhetkeen ja maasta ponnistavaan elämään ja kasvikuntaan.

Suuret kiitokset teoksen toteutuksessa mukana olleille eri tahoille

Muhoksen lukio ja sen oppilaat, opettajat ja muu henkilökunta
 Muhoksen kunta
 Mikko Kiuttu, Rokua Geopark
 Luja-talon rakentajat
 Arkkitehti Joose Kankare
 Rakennuskonservaatori
 Teemu Kuivalainen
 Keraamikko Ulla Harju
 Kiviseppä Jouko kemppainen
 Kuljeuts Sorvari
 Puuseppämestari Sebastian Gotthardt
 Natural Building company
 Hannu Keränen

Kuvat: Tiina Wallin ja Riikka Keränen

